

Budapest fejlődéséről, az építkezésekről, a közművekről és a tél tanulságairól

nyilatkozik Bondor József, a fővárosi tanács elnökhelyettese

Pártmunkásnak mondja magát az első mondatában.

Vándorló pártmunkásnak, akinek a vándorlását 1945 óta ipari rekonstrukciók, építkezések jelzik. Részt vett *Diógyőrött* az első nagykohó, a Martin-acélmű, A-hengersor építésében. Egy évtizedig a Dunai Vasmű és a korábbi Dunapentele »ipari nagyhatalom« tétele körül bábáskodott. 1958-ban a dunai városiak választották először képviselőjükké. Egy esztendeje hívták meg a fővárosi tanács egyik elnökhelyettesi posztjára.

Bondor Józseffel akkor találkoztam, amikor átvette Budapestet az új hivatalát. A főváros terveit, gondjait néhány hét alatt viharos gyorsasággal és alaposan tanulta meg. Azóta csak az íróasztala mellett nehéz megtalálni, sokkalta inkább vonzzák az építkezések, az utcák, a közművek munkahelyei, az amit úgy szoktunk fogalmazni: *az élet*. Eppen az élet jó ismerete miatt kemény, konok vitapartner, és a realitások nyughatatlan hirdetője, főként az építésszek körében.

Pártmunkás. — *Kommunista szakember*, a két szó legajkább értelmében. Most *képviselőjelölt* Budapestben és jelölték a fővárosi tanács tagjává is.

„Alapozás” után

Programadó ez a beszélgetésünk — *maj értelemben*. Budapest fejlesztése, szépítése, hogy méltó legyen a hatvanas évek modern világvárosaihoz, ez a mi közös célunk. S a képviselői, tanácsági feladat: ennek a közös munkának a segítése, Bondor József esetében *irányítása*.

— Ezen a téren is van már mire építenünk — így fogalmaz. — Az építés nyelvén: az *„alapozást”, a szocialista Budapest építésénél is elvégeztük*.

A dolgozószoba mellett, a tanácsterem falán a főváros térképe pontos tükre ennek. 1958-tól elkészült a Kerepesi úti, a Nagy Lajos királyi és a Csepel-csillagtelepi és a Thälmann utcai lakótelep. Nagy útemben épül Lágymányos és József Attila negyede. *Összesen ötvenezer lakás épült négy év alatt Budapestben*. S ha ezt nem is jelzi a térkép, sok tízezer család megváltozott élete mutatja: az egy évtizeddel ezelőtti helyzethez képest 5,2 százalékkal csökkent az egyszobás, 2 százalékkal a két-szobás lakások lakosságának.

— Ez persze korántsem jelenti még a lakáshelyzet megoldását, de azt mutatja, hogy *előbbre jutottunk*, s már nemcsak az idő okozta károkat foltozzuk, hanem *fejlesztjük a fővárost*. Látjuk a lakáshelyzet megoldásának módját is. Erre tervünk van, amit ismernek az emberek, ez a távlati lakásépítési program, egymillió lakásával az egész országban, 250 ezer lakásával Budapestben — mondja az elnökhelyettes.

A térképen Káposztásmezőnél egy új jel hirdeti: 1958 óta elkészült a felszíni

vízkivételi mű első szakasza. A Vízművektől kiinduló csőhálózat 350 kilométerrel növekedett, 94 kilométerrel gyarapodott a csatornahálózat. Ötvenezrennél több a gázfogyasztók száma ma, mint 1958-ban volt.

— Ami persze nem jelenti azt — magyarázza —, hogy már megoldottuk a víz- és gázproblémákat, és elegendő a csatorna. *De a realitás határai között fejlődünk*. Ez is hozzátartozik a tényekhez.

S az is, hogy csaknem négymilliárd forintot költöttek a rossz épületek helyreállítására, elsősorban a sortatarozásokra. Ez a munka együttesen mintegy hétezer épület teljes felújítását vagy részleges tartozását jelenti. Felújítottak egy sor műemléképületet is. (Közöttük talán néhány olyan házat is, amit nagy erőszakkal is alig lehet műemlékjellegűnek mondani. Ez már az elnökhelyettes önkritikája.)

Az építés „stratégiája”

— A legfontosabbnak azonban azt tartom, *ebben az időszakban készült el a főváros jól átgondolt távlati fejlesztési programja, a terv: milyen legyen Budapest*. A távlati program lehetővé teszi, hogy sokkal alaposabban tudjunk fontos dolgokat előkészíteni és anyagi eszközeinkkel is helyesen gazdálkodjunk. Ami az utóbbi években épült, ami most készült, amit terveztünk, az már mind ennek a távlati programnak a kereteit kívánja megtölteni, ennek a tervnek a szerves része.

Vagyis a terv: *Budapest építésének „stratégiája”*. A főváros most megválasztandó új vezetőinek ehhez a „stratégiához” kell kidolgozniuk „taktikai” terveiket, elsősorban az ötéves terv feladataihoz igazodva.

— A mi fejlesztési programunkban éppen azért oly sok az újdonság, mert *messzire tekint*. S éppen ez a távlat kíván többet a szakemberektől, és *vált ki vitákat*, amikor a részletkérdésekről beszélünk. Vizsgáljuk az építkezési programot, és azonnal lemérhetjük, miről folynak a viták. Az minőségileg még kevésbé jelent újat, hogy folytatják a lakótelepek építését a város központján kívül. Tovább épül a Lágymányos negyedik úteme, és megkezdjük a munkát a József Attila lakótelep új szakaszán. Az ötéves terv végére befejezik az Árpád-híd pesti hídfőjénél kialakuló új lakónegyed építését is.

— Ami itt nagyobb követelmény, az a *modernebb eszközök, modernebb formák alkalmazása terén jelentkezik* — mondja Bondor József. — Mert az emberek évről évre többet kívánnak. *Ez természetes*.

S a természetes mellett *történelmi igazságszolgáltatás* is az, hogy a Valéria helyén épült József Attila lakótelep után az Árpád-hídnál, a Váci út gyársora mellett emelkedik majd Budapest legszebb új lakónegyede. (S már most gondolkodni lehetne, hogy ennek az új létesítménynek is olyan nevet adjunk, amely méltó lesz a hely múltjához, a telep szépségéhez és lakóihoz.)

Modernizálás

— Ami azonban teljesen új, az a *belső elavult városrészek tervszerű modernizálása*. Foghíjakat eddig is beépítettünk, most azonban egész városrészek átépítésére kerül sor. A Józsefváros belső részeinek újjaépítését még az ősszel elkezdik. Ebben az ötéves tervben háromszáz, a harmadik ötéves tervben pedig több mint ötezer új lakás épül itt. Ehhez hozzátartozik természetesen egy iskola és óvoda, a park és az üzletsor létesítése is. A Józsefváros azonban csak az első lépés. *Hasonló korszerűsítést tervezünk a Vizivárosban, Obudán és a IX. kerület elavult részeiben is*.

S ez okozza a legtöbb gondot az építésszeknek: *az új és a régi harmonikus egybeépítése*.

— A külső városnegyedek építését *állandó formakeresés és az új technika lassú bevezetése* jellemezte. Az új telepek azonban önálló negyedeket alkotnak a város központján kívül. Vagyis: itt könnyebb a kísérletezés, hiszen a *lakótelephez kell alakítani a környezetet*. A József Attila telep és a Nagyvárad tér között ezt a következő években oldjuk meg.

— A belső városnegyedek modernizálása két okból is *nagyobb igényességet követel*. Egyrészt a *következő években nagyobb arányban alkalmazzuk a korszerű építkezési mód*

szereket. Másrészt az új negyedeknek *be kell illeszkedniük a belső városrészek összképébe*. Sőt, ami ennél is több, az új negyedeknek modernségükkel ellensúlyozniuk kell Budapest épületeinek általános laosságát. Ezért törekszünk arra, hogy a Józsefvárosban például több 10–12–15 emeletes *magasház* is épüljön.

Ezeknek az építkezési módszereknek a kidolgozásához számítanak a főváros vezetői elsősorban az építészet szakemberei, a Magyar Építőművészek Szövetsége legmesszebbmenő támogatására.

Víz, gáz, köztisztaság

S ez a nagyarányú építkezés éppúgy beilleszkedik a főváros hosszútávra elfogadott fejlesztési programjába, mint a *gázszolgáltatás modernizálása*: hogy ne csak a hagyományos háztartási gázszükségletet fedezzék, hanem előbb a Belvárosban, később szélesebb területen is bevezessék a gázfűtést. Ennek a nagy tervnek a keretében készül el még az idén a *budapesti termálvizek felhasználásának programját*. S a *szervezett, előrelátó fejlesztés szükségességét* igazolta a maga módján az *idei tél* is. Bondor József ezzel fejezi be a beszélgetést:

— A tél, a hó igen komoly tanulságokkal szolgált, különösen a köztisztaság területén. Az első napok után levontuk a megfelelő következtetéseket és gyors intézkedéseket tettünk. Sokat segített a főváros lakosságának áldozatkészsége is. De nem ez a végső megoldás, még akkor sem, ha a telet mi sokkal jobban *„megúsztuk”, mint a legtöbb nyugat-európai főváros*. Nekünk máskor is számítanunk kell *ilyen télre*. Ehhez a *köztisztasági szervek szervezetesebb tételre túl sokal több modern gépre és berendezésre van szükségünk*. Most ezek beszerzésére is elkészül az *igényekkel és a gazdasági lehetőségekkel egyaránt számoló terv*.

Ez tehát a program: *Budapest munkaterve*. S ennek megvalósításához kér bizalmat az *építész-képviselőjelölt* is a választás napján.

Kocsis Tamás